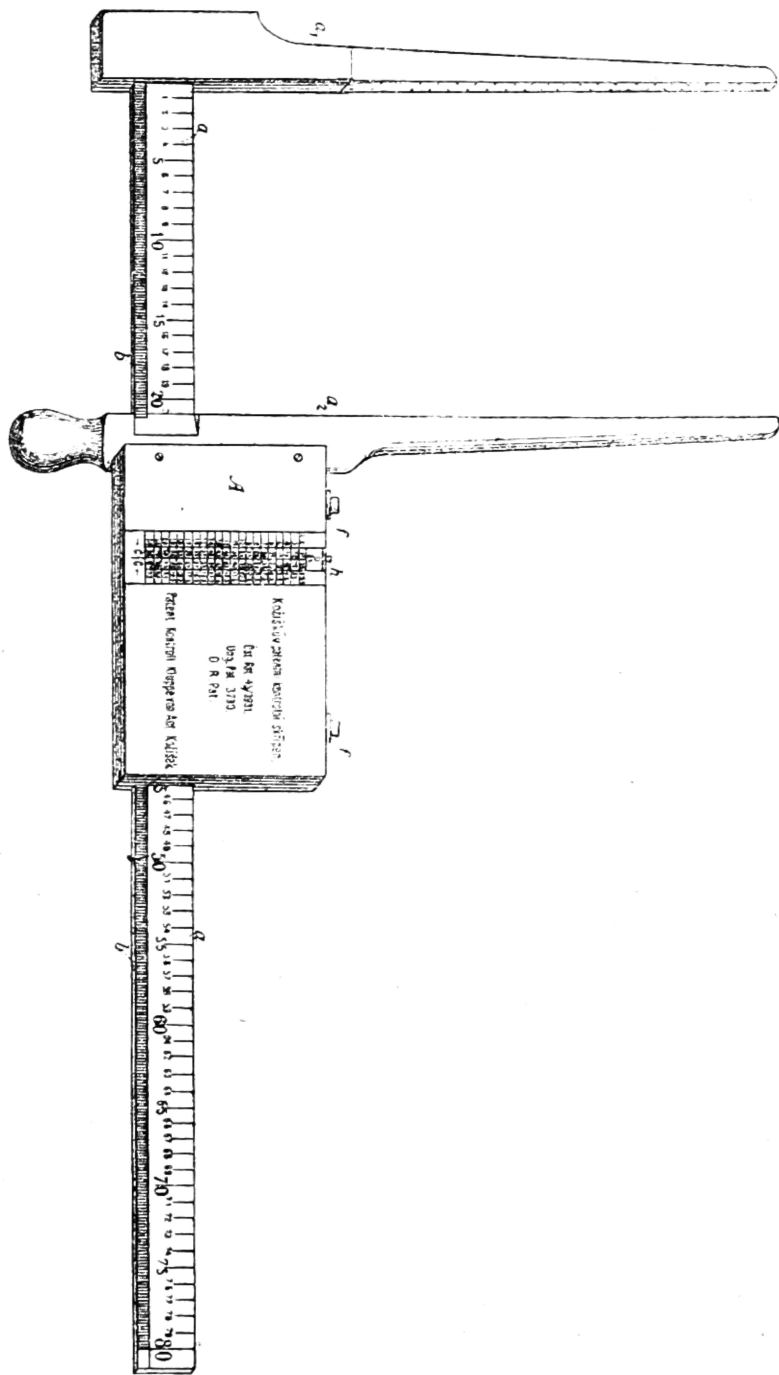

Patentowa klupa kontrolna (Patent-Controlkluppe.)

Antoniego Kozišek.

Do najnieprzyjemniejszych obowiązków zarządcy lasu należy po dziś dzień wymiar miąższości krągłego drzewa. Pomimo różnych znakomitych klup, umożliwiających najdokładniejszy wymiar średnicy pni, zarządca lasu zmuszony jest do używania oprócz klupy jeszcze table miąższości albo też aparatu „Cubus“ (Rundholz-Rechenaparat „Cubus.“) ażeby znaleźć szukaną pojemność.

Chcąc usunąć niedogodność używania dwóch przyrządów pomiarowych, skonstruował zarządca lasów hrab. Włodzimierza Aichelburg, w Neustupow (Czechy) p. Antoni Kozišek klupę, już patentowaną we

wszystkich państwach kulturnych, która z podaniem średnicy umożliwia odczytanie miąższości odpowiadającej każdorazowej długości pnia.

Klupa, nazwana przez pana Kozišek „Messkluppe zum AbleSEN des Cubikinhaltes von Baumstämmen,“ a którą o wiele krócej i stosowniej możnaby nazwać klupą wprost podającą miąższość (selbstcubirende Messkluppe.) składa się z dokładnie zrobionej klupy, rozsuwalnej bez wielkiego wysiłku i ze skrzyneczki, prze-

znaczanej do przyjęcia tabeli miąższości, wystarczającej najzupełniej do wymiarów w normalnych stosunkach. Klupa składa się z linii (a) na centymetry podzielonej, której jedno ramie pomiarowe (a_1) jest stale osadzone na końcu linii, gdy drugie ramie (a_2) jest wzdłuż tejże linii przesuwalne. Z ramieniem ruchomem stale spojeną jest skrzyneczka (A.) przesuwająca się więc z niem razem. Wzdłuż linii (a) umieszczona jest karbowana listwa (b.) w której zakarbowania zachodzą dwa w skrzyneczce pomieszczone zębate kółka złączone z wałeczkami, osadzone i obracające się w panewkach (f, f.).

Na wzmiankowanych wałeczkach napiętą jest tabela z monego papieru płóciennego (Leder oder Pergamentpapier,) obejmująca w kwadratowych polach miąższości pni o średnicy od 10 do 60 centymentrów i długości od 2 do 25 metrów. Do każdej średnicy należą dwa rzędy liczb, z których na lewej stronie będące liczby podają miąższość dla na lewo szczeliny (h), po prawej stronie zaś będące liczby dla na prawo szczeliny wyrażonych długości pni. Szczelina (h) wytworzona przez wycięcie górnej ściany skrzyneczki (A) służy do uwidocznienia poszczególnych rzędów liczb, jest zaś dla ochrony przed szkodliwymi wpływami (słota, proch) opatrzona bardzo cienką, zupełnie przezroczystą błonką celluloidową. Ażeby nie dopuścić przesunięcia się tabeli miąższości w skrzyneczce, opatrzone są wałeczki, na których jest napiętą rzeczona tabela, sztyfcikami wnikającymi w tabelę.

System kółek jest w taki sposób urządzony, że jednocześnie z przesunięciem ruchomego ramienia (a_2) o jeden centymetr obracają się wałeczki również o jeden centymetr, przeczo też i tabela przesuwa się o jeden centymetr, następstwem zaś tych ruchów jest, że pod szczelinę (b) podsuwa się zawsze ten rząd liczb, który wyraża, wszystkie miąższości odpowiadające wypośrodkowanej średnicy pnia. Do wypośrodkowaniu średnicy pnia wystarcza więc jeden rzut oka na rząd liczb w szczelinie widoczny, ażeby odrazu odczytać miąższość, dla którejkolwiek długości pnia.

W rysunku obok załączonym jest klupa ustawioną na 21 centymetrów średnicy, pod szczeliną znajdują się więc te liczby, które wyrażają wszystkie miąższości odpowiadające powyższej średnicy dla długości pnia od 2 do 25 metrów; całe metry są po lewej stronie, połówki metrów po prawej stronie szczeliny wypisane. Jeżeli więc pień ma 17 metrów długości, wtenczas obok tej liczby pojawia się w szczelinie dotycząca miąższość, wynosząca

w tym razie 0·59 metrów kubicznych a dla 17·5 metra długości 0·61 metrów kubicznych i t. d.

Na podstawie powyższego opisanie można więc twierdzić, że kłupa pana Kozišek, dająca się doskonale użyć także do kontroli, dotychczas zastosowywany sposób wymiaru miąższości drzew nietylko znakomicie upojedyncza, ale we wielu wypadkach ułatwia zarządcy rychłe ocenienie, jak pień możnaby lepiej spieniężyć, można bowiem szybko zdecydować, czy pień lepiej pozbywać w całości, czy podzielony na sekcye. O ile narzędzie powyższe okaże się istotnie użytecznem, decydować będą praktycy, szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie zaś nie omieszka sprowadzić kłupę pana Kozišek, ażeby ją ze swej strony wypróbować i obznajomić z jej używaniem.

Z handlu drzewem.

Ubiegła zima pomimo łatwości transportów z lasu nie była pomyślną dla handlu materiałowem drzewem, w niektórych bowiem okolicach popyt był uderzająco słaby i kupcy, którzy mieli wielkie zapasy a chwilowo potrzebowali gotówki, musieli czasem zbywać nawet ze stratą. I tak donoszono nam, że w okolicy Stanisławowa jeden z większych kupców, mający przeszło 50 wagonów wprawdzie nie sortowanego, ale dosyć dobrego materiału świerkowego tartego, niemogąc się doczekać lepszych cen, sprzedał go przy końcu marca ze stratą 2500 złr. i to połowę otrzymał w gotówce, resztę na termin.

Z nastaniem wiosny popyt się wzmacnia i coraz częściej idą transporta kolejowe, nietylko bowiem ruch budowlany rozpoczął się ale i Dniestrem pójdzie wiele w kierunku Bessarabii, dokąd ma zapewniony odbyć dosyć wiele szczególnie cieńszego tartego materiału. W ogóle ceny tak krąglego jak tartego materiału wznoszą się i tak w Haliczu płacono już po 60 do 70 centów za stopę kub. cieńszego, po 50 do 60 centów grubszego świerkowego materiału. Za jodłą słabszy popyt, płacą też za cieńszy materiał 50 do 60 centów za stopę kub. cieńszego, 40—50 centów za stopę kub. grubszego materiału.

Na uwagę zasługuje wzmagający się popyt za dobrą buczyną. Za deski I. notują 40 do 50 cent. za stopę kubiczną,

za deski II. 30 do 40 centów; za dyle, słupki 50 do 60 cent. za stopę kub.

Za materiałem górniczym również pytają i można się spodziewać znacniejszego ruchu w tym kierunku w obec tego, że w kilku nowych miejscowościach powstają kopalnie nafciarskie. Gdy jednak materiału takiego łatwo można dostać, zdaje się, że ceny nie zmienią się znacznie.

Co do produkeyi patyczków zapałkowych (drutów drzewnych) i wełny drzewnej, ta nie opłaca się dostatecznie, gdy z powodu żywego odbytu kory świerkowej do garbarni, coraz więcej zwracają uwagi na tę produkeyę i nawet sprowadzono kilka maszyn do kruszenia kory, ażeby ją można było z wyższych i niewygodnie dostępnych górskich okolic sprowadzać w worach.

Obrót twardem drzewem zmniejsza się, ale nie dlatego, żeby niebyło możności zbytu, ale że coraz mniej materiału twardego nasze lasy dostarczają. Kilka wielkich firm, które do niedawna pobierały dębinę z Galicyi, i zapotrzebowanie całe pokrywały naszą dębiną, zmuszone zostały zwrócić się gdzie indziej, bo tu tejsi handlarze nie mogli dostarczyć materiału w żądanej ilości. Przyczynia się też do tego konkurencyja węgierska i tamtejsza polityka kolejowa, co łącznie ze znakomitą jakością sławońskiej dębiny sprawia, że się tam popyt zwraca. Gdy jednak i tam kiedyś zapasy w lasach znacznie się zmniejszą, co przy intensywnej produkeyi klepek i doborowego materiału wywożonego we wielkich ilościach, po kilku już dziesiątkach lat nastąpi, należałoby zwracać baczniejszą uwagę na dębinę przy rębach i zadrzewieniach.

W sprawie wystawy paryskiej w roku 1900.

J. E. pan minister rolnictwa hr. Ledebur wystosował do galicyjskiego Towarzystwa leśnego następujący reskrypt:

„Z c. k. Ministerstwa handlu zawiadomiono mię, że wedle reskryptu c. i k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 11 października 1895 L. 41282 nadeszło ze strony rządu francuskiego zawiadomienie o jego postanowieniu urządzenia w roku 1900 ogólnej wystawy przedmiotów sztuki, przemysłu i ziemiopłodów w Paryżu, a razem zaproszenie Monarchii austriacko-węgierskiej do wzięcia udziału w tej wystawie.

Ta światowa wystawa w r. 1900 odbywać się będzie w myśl postanowień ogólnego regulaminu od 15 kwietnia do 5 listopada wzmiankowanego roku.

Odpowiednio do ogólnej klasyfikacji zawartej pod numerem 4 odnośnych „ogólnych postanowień,” wystawa obejmować będzie przedmioty należące do zakresu Ministerstwa rolnictwa w następujących grupach i klasach:

Grupa VII Rolnictwo:

- Kl. 35. Przedmioty i metody uprawy ziemi.
- Kl. 36. Przedmioty i metody winnicstwa.
- Kl. 37. Przedmioty i rodzaje przemysłu rolniczego.
- Kl. 38. Agronomia i agronomiczna statystyka.
- Kl. 39. Artykuły pożywne roślinnego pochodzenia z produkcji roślinnej.
- Kl. 40. Artykuły pożywne zwierzęcego pochodzenia z produkcji zwierzęcej.
- Kl. 41. Wypłody rolnictwa nie służące za pożywienie.
- Kl. 42. Pożyteczne i szkodliwe owady.

Grupa VIII. Ogrodnictwo i sadownictwo.

- Kl. 43. Okazy i metody uprawy drzew owocowych.
- Kl. 44. Warzywnictwo.
- Kl. 45. Drzewa owocowe i owoce.
- Kl. 46. Ozdobowe rośliny i drzewa.
- Kl. 47. Rośliny szklarniowe
- Kl. 48. Nasiona i szkółki.

Grupa IX. Leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

- Kl. 49. Okazy i metody prowadzenia leśnictwa.
- Kl. 50. Płody leśnictwa.
- Kl. 51. Broń myśliwska.
- Kl. 52. Okazy myśliwskie.
- Kl. 53. Narzędzia i okazy rybackie.
- Kl. 54. Bez hodowli otrzymane leśne produkta.

Grupa XI. Górnictwo i hutnictwo.

- Kl. 62. Materjały, metody i wytwory górnictwa.
- Kl. 63. i 64. Materjały, metody i wytwory metalurgiczne.

Zbioru oficjalnych dokumentów („*actes organiques*“) obejmujących wszelkie bliższe szczegółowe postanowienia, odnoszące się do wystawy, na teraz jeszcze nie nadeszło.

Pomimo tego uważam za odpowiednie zawiadomić Szan. Towarzystwo o nadeszłym od rządu francuskiego zaproszeniu do współudziału w wystawie przez Monarchię austro-węgierską, dodając oprócz tego, że Ministerstwo rolnictwa uczestniczyć będzie we wzmiankowanym wielkiem przedsiębiorstwie wystawowem oficjalnie.

Gdy o ile można kompletne, powadze i sile wytworzejszej naszej Monarchii odpowiadające wystąpienie na paryskiej powszechnej wystawie w roku 1900 pożądane być musi, przeto liczę na Szan. Towarzystwo, że wywierając wpływ odpowiedni na koła interesowane przyczyni się skutecznie do poważnego wystąpienia krajowej prodykcyi na rzeczonyj wystawie.

Wiedeń dnia 23 stycznia 1896.

C. k. minister rolnictwa

Ledebur w/r.

Zawiadomienie J. E. pana ministra rolnictwa ogłasza Wydział Towarzystwa leśnego dosłownie, ażeby zwrócić uwagę właścicieli lasów i urzędników lasowych na znaczenie, jakie Rząd przywiązuje do odpowiedniego wystąpienia na światowej Wystawie paryskiej w r. 1900 i słusznie, tam bowiem sposobność będzie pokazania, z czem kraj nasz wystąpić może na targu światowym. Ponieważ na rzeczonyj wystawie sąd będzie surowy a konkurencya wielka, przeto nie należy ociągać się z decyzją do ostatniej chwili, ale już teraz trzeba zacząć rozważać, czem mamy uczestniczyć w zapowiedzianej na rok 1900 światowej wystawie.

Okólnik w sprawie tępienia majowego chrząszcza.

C. k. Namiestnictwo we Lwowie rozesłało pod datą 26 marca 1896. L. 19784 następujący okólnik do wszystkich Pp. c. k. Starostów.

„Ze względu na zbliżającą się porę wylotu chrząszcza majowego, c. k. Namiestnictwo zwraca uwagę Pana c. k. Starosty na klęskę grożącą gospodarstwom rolnym i leśnym w razie, gdyby rójka przybrała znaczniejsze rozmiary i poleca Panu c. k. Sta-

roście, aby stosownie do tut. okólników z 3 kwietnia 1891 l. 11.596, z 27 września 1891 l. 65639, z 21 listopada 1893 l. 91960 i z 12 lutego 1894 l. 5188 przypomniał wcześniej interesowanym kołom ludności środkki tępienia tego owadu i użył wpływu celem skłonienia właścicieli gospodarstw rolnych i leśnych do energicznego niszczenia chrząszczy majowych.

O rozmiarach rójki i skutku tępienia należy zdać sprawę c. k. Namiestnictwu do końca lipca b. r.“

Wyciąg z protokołu obrad

Wydziału galic. Towarz. leśnego z dnia 11. kwietnia 1896. odbytego.

Obecni członkowie pp. Tadeusz Borzęcki, Zygmunt Demianowski, Antoni Goralezyk, Alfred Rosenberg, Herman Scheuring, Rodryk Schnpp, Władysław Tyniecki, Jan Ligman, przewodniczył J. O. książę Prezes Witold Czartoryski.

Początek o godzinie 6 wieczór.

Po przyjęciu protokołu z dnia 6 marca 1896 załatwiono następujące sprawy.

- I. Sprawy przyszłego zjazdu Towarzystwa leśnego odłożono do następnego posiedzenia, a oraz uproszono wiceprezesa Alfreda Rosenberga, by poczynił kroki co do możliwości zjazdu w Żywcu i zdał z tego sprawę na następnem posiedzeniu.
- II. W sprawie wykupna lub zamiany obcych enklaw w lasach, oraz wyboru delegatów do ankiety w tej sprawie wyznaczonej przez c. k. Namiestnictwo na dzień 12 maja 1896, poruczono dotychczasowy referat nadal Drowi Małachowskiemu i wybrano jako delegatów do ankiety w Namiestnictwie prezesa księcia Witolda Czartoryskiego, wiceprezesa nadradcę Alfreda Rosenberga i Dra Małachowskiego, zaś jako zastępcę delegata dyrektora lasów Jana Ligmana.
- III. Sprawę zapłacenia podatku ekwiwalentowego z powodu wniesionego rekursu — wzięto do wiadomości.
- IV. W sprawie tępienia chrząszcza majowego, polecono w tej mierze wydany przez c. k. Namiestnictwo okólnik, ogłosić w Sylwaniu.

V. Poruszoną przez Państwowe Towarzystwo leśne w Wiedniu sprawę czynności kongresowych przygotowawczych i uzupełnienie dwóch członków do komitetu wykonawczego, uchwalono: poruczyć czynności kongresowe Państwowemu Towarzystwu leśnemu we Wiedniu i zaproponować na prezydenta hr. Franciszka Falkenhayna, a na członka nadradcę leśnictwa Rossipala.

VI. Na wniosek wiceprezesa Henryka Strzeleckiego:

- a) w sprawie odnowienia komisji doświadczalnej krajowej i wyboru nowego prezesa do tejże, a zarazem urządzenia bióra dla tej komisji uchwalono postawić na następnym posiedzeniu;
- b) wezwaniem Banku krajowego o przedłożenie dokładnego rachunku z fundacyi stypendyjnej jego imienia od początku jej istnienia, polecono sekretarzowi zająć się i zdać sprawę z tego na następnym posiedzeniu;
- c) w sprawie premiowania zalesień dokonanych przez włościan z wnioskiem porozumienia się w tej mierze z Kółkami rolniczemi, uchwalono: do Kółek rolniczych się nie udawać, tylko poruczyć tę sprawę p. radcy Goralczykowi, ażeby w porozumieniu z komisarzami inspekcji leśnej, wystąpił na następnym posiedzeniu z wnioskami konkretnymi;
- d) by wezwać stacye doświadczalne w sprawie rozwoju „jarzębia jadalnego“ do przedłożenia sprawozdania z terminem do 15 maja r. b., uchwalono, wysłać wezwanie do stacyi doświadczalnych z żądaniem sprawozdania;

VII. Prośbie Kuhne Louis z Lipska o umieszczenie w Sylwaniu inseratu około 20 wierszy, 5 do 10 razy w zamian za 5 egzemplarzy popularnego dzieła: „Neue Heilwissenschaft,“ uchwalono odmówić z powodu, że dzieło powyższe nie przedstawia żadnej wartości dla Towarzystwa.

VIII. Nasienie pastewne (*Lathyrus silvestis*) przysłane przez leśniczego Babeckiego z Okna, zostało na posiedzeniu przez członków Wydziału do dalszego doświadczenia i rozpowszechnienia, rozebrane.

IX. Uchwalono przyjąć wniosek członka Wydziału Rodryka Schupp na sprawienie szaf dla biblioteki leśnej.

X. Bronisława Śniadowskiego przyjęto w grono członków Towarzystwa leśnego.

Na tem obrady ukończono o godzinie 8-mej.

III. WYKAZ.

uiszczonych wkładek członków g. T. l. od 1. do 31. marca 1896.

I. Całoroczną należytość pp. Woroniecki Ludwik, Winiarski Kazimierz, Kessler Karol, Schwestka Józef, Fusek Hichał, Krasnodębski Izidor, Mynarski Seweryn, hr. Borkowski Jerzy, Lisowski Władysław, Burzyński Maksymilian, Towarzystwo okręgowe rolnicze Nowy Sącz, Rabik Juliusz, Bittner Jakób, Grand Józef, Lewicki Feliks, Makarewicz Romuald, Mugler Karol, Groblewski Kazimierz, Wiśnioski Władysław, Hołubowski Sylwester, J. O. książę Lubomirski wraz z wpisowem, Tyniecki Władysław, Fuchs Ernest.

Na r. 1897. Pauli Edward 2 złr. 50 ct.

II. Półroczną należytość: pp. Janicki Stanisław, Starzyński, Kisielewski Stanisław, Bilecki Leon, Matecki Stanisław, Matkowski Józef, Kleiber Floryan, Jetl Wacław, Niewiadomski Maciej, Kornicki Władysław, Smółka Antoni, Walter Karol

III. Zaległość popłacili: pp. Szyszkowicz Rudolf 2 złr. Kisielewski Stanisław 5 złr. Pallas Maksymilian 5 złr. Klebert Henryk 2 złr. 50 ct. Ostaszewski Kazimierz 5 złr.

IV. Składkę na bibliotekę złożyli: pp. Woroniecki Ludwik 1 złr. Loeb Otto 2 złr. Grand Józef 2 złr. Pauli Edward 2 złr 50 ct. Kowalski Stanisław 5 złr. 40 ct.

Zmarli.

Franciszek Swatoń emerytowany c. k. nadleśniczy i zarządca lasów i domen zmarł w Samborze dnia 18 kwietnia b. r.

Feliks Podolski właściciel dóbr ziemskich zmarł w końcu lutego w Żohatynie.

Ze Sekretaryatu gal. Towarzystwa leśnego

Odezwa.

Upraszamy P. T. członków Towarzystwa leśnego o rychłe nadsyłanie zebranych kwot na zakupno biblioteki p. Henryka Strzeleckiego.